

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
Обществен съвет

ПРОТОКОЛ
№ 131

На 14.06.2022 г. се проведе заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

ПРИСЪСТВАХА:

Стоил Цицелков – председател на Обществения съвет, Европейска асоциация за защита на човешките права – България;

Надежда Гологанова – заместник-председател на Обществения съвет, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Тодор Гунчев – Федерация на независимите студентски дружества;

Цветелина Пенева – Сдружение „Демокрация и законност“;

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация.

Заседанието бе открито в 18 часа и 15 минути и председателствано от господин Стоил Цицелков – председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Уважаеми колеги, откривам заседанието.

Изпратил съм ви дневния ред.

Този документ, който споменах, по-добре е първо да го обсъдим, за да знаем имаме ли нужда от такъв документ в момента и как си го представяме. Надявам се да сте запознали с този доклад, така са го нарекли ЦИК, който е публикуван на 31 май, който ви

изпратих като атачмънт, както и линк към страницата на ЦИК, където е публикуван, но не е така лесно да бъде открит.

Р а з и с к в а н и я

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз само го прегледах, защото имам много ангажименти в момента. Не мога да кажа, че съм се запознала в дълбочина. Но лично на мен анализа, който Обществения съвет представи ми харесва повече, може би защото е наш продукт. Не съм съгласна с много от изводите констатациите, които е написала ЦИК. Това мога да кажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Благодаря. И аз смятам, че нашия анализ прилича на анализ, защото препоръките са изведени в отделни точки. Структурираме по друг начин и засяга повече проблеми. Докато този, който ЦИК предлага, той води до някои решения, което намирам за позитивно. Той е така структуриран, че те са изложили някакъв проблем в практиката и после предлагат някакви решения. Идеята беше да разгледаме тези неща и да ги обсъдим като Обществен съвет и да се опитаме да излезем с някакво становище.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз искам да попитам по отношение на кворума как стоят нещата, защото както виждам пет човека са се включили.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Нямаме конкретен кворум по нашите правила.

НАДЯ ГОЛОГАНОВА: Може да се проведе заседание при спадащ кворум като са минали дори пет минути. В правилата за работа на ОС преди време беше 15 минути, сега сме го променили на 5 минути.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Аз не считам, че ще стигнем до някакво гласуване.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Говорих с Константина. Тя ме упълномощи да гласувам вместо нея, ако има нещо за гласуване. Ако има нещо важно за гласуване, по което има разногласия и не сме единодушни, тогава може да се стигне до гласуване или ако

трябва на друго заседание. Така че предлагам да обсъдим нещата и да видим докъде ще стигнем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Моята идея беше да е една отворена дискусия, за да видим дали имаме общи позиции, общи идеи, защото не получих особена връзка. Само Велко Милоев се включи, който отговори на моето писмо, което изпратих до всички. И засега е единственото структурирано мнение. Мога да ви го предам накратко.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може ли първо да ни разкажеш за тази среща, която е била в комисията в Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Изпратил съм много подробно писмо. Ако имате нещо конкретно. Мога да ви го прочета. Някои от подробностите сигурно съм забравил. Ако нещо конкретно искате да ви разкажа по-подробно по някои точки, ще ви разкажа с удоволствие.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Мога ли да помоля, ако имаш нещо конкретно на което трябва да акцентираме и което ти е направило впечатление и не е било включено в забележките, това да ни кажеш.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Да, бих могъл. Не всичко е записано по имейли. Там се споменава, но не знам дали става достатъчно ясно. Това беше една работна среща. Не беше тези формати, на които обикновено сме свикнали и на които има някакво много сериозно политическо говорене. Имаше такива опити в началото. Но беше направен коментар да се фокусираме само върху това, което е от компетенция на тази конкретна парламентарна комисия, именно по електронно управление. Така че беше много според мен ползотворна среща. За съжаление бях само аз представител от Обществения съвет. Сега трябва да се доверите на моето мнение. Но мисля че ръководството на ЦИК, което беше там в своята цялост, с изключение на госпожа Севинч Солакова - секретаря на ЦИК. Стори ми се много позитивна. Депутатите зададоха освен някои, които ви споменах напълно абсурдни въпроси, повечето бяха технически. На срещата присъстваха и

журналисти. Които наистина разбират от темата. Добрите журналисти, чиито статии се четат. Става дума например за журналиста от вестник „Сега“. Хората разбираха за какво става дума и нещата, които се говореха общо взето ставаха в посоката, че ЦИК казват открито и съвсем отворено, че тази отговорност, която имахме, както те го представят, да организират машинно гласуване, складиране на машини и всичко това им идва в повече. Нямаат капацитет. И биха искали това да бъде поето от Министерския съвет. Нещо което ние предлагаме от 2019 г. в наши становища. Въпреки че не сме казали експлицитно в последния си анализ, ако отворите ще видите, формулировката е да бъдат ясно разпределени между ЦИК и Министерския съвет тези отговорности. Ние без да казваме кой трябва да го направи предлагаме, че такъв разговор трябва да има.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Доколкото разбирам, на тази комисия от ЦИК не са си представили целия доклад, а само частта, която касае машините. Не са говорили примерно за избирателни секции в чужбина, сигнали и жалби и други раздели, които има в доклада, а само по тези пет, десет страници, които представят машинното гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: ЦИК не изложиха нищо, както и аз. Аз останах с впечатление, че депутатите са се запознали с доклада. Поне тези, които взимаха думата от всяка една парламентарна група. Имаха по две минути. И формата беше, че те задаваха въпроси към мен и госпожа Нейкова. Така се случи, че въпросите бяха основно към госпожа Нейкова. Трябва да поискаме протокола от Народното събрание, запис от срещата вече е качен на сайта на народното събрание. Доколкото си спомням, към мен нямаше нито един директен въпрос. Ако е ставало дума за чужбина и за жалби, то е било когато има отношение към машинно гласуване, техническата част, електронно дистанционно гласуване. Това бяха аспектите, които бяха тема на тази среща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз имам няколко въпроса, които смятам, че са интересни по принцип и за колегите. За част от тях с тебе говорихме по телефона. Дали да кажа два, три въпроса които имах предвид или да ги казвам въпрос по въпрос.

Първият въпрос, този доклад, който ние направихме към Централната изборителна комисия изглежда е ползван до определена степен в подготовката на техния доклад.

Моят въпрос е следния. Кои от пунктовете, които ние сме предложили за оптимизация на дейността на Централната изборителна комисия, като основен организатор на изборния процес, кои от пунктовете не са включени в доклада. Тоест Народното събрание не е запознато с тях.

Вторият въпрос. Много е странно. Аз комуникирам с Народното събрание, с тяхното деловодство и съм много доволен. Перфектно е. И тук за мен е много изненадващо, че това писмо е получено, както си личеше в самата кореспонденция, след обяд на предишния ден за следващия ден.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Без прикачен файл с покана. Отговорете. На какво да отговорим?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това не е въпрос. Това е предложение от моя страна. Смятам, че Обществения съвет трябва да е съгласи, да им обърнем внимание върху протоколната част на общуването между нас. Аз работя с деловодството на Народното събрание. Хората са перфектни. И в един момент научавам нещо такова. Имам чувството, че тук някак си, това което сте получили като известие е минало. Трябва да се обърне внимание. Трябва да върнем едно писмо обратно до изпращача и с копие до деловодството на Народното събрание, като ги помолим следващия път да ни изпращат по-рано. Стандартното по дипломация и протокол е 30 дни. Тук да не е 30 дни, но поне няколко дни, примерно една седмица.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако мога аз да ти отговоря. Секретарката от Народното събрание, която ни е изпращала имейла

ни писа пак, че един ден по-рано са го изпратили на 6-ти, но до стария имейл на Обществения съвет. А този имейл ние две, три години вече не го ползваме, защото имаше проблеми с него. Не се получаваха писмата. И си направихме нов имейл. Той е качен на страницата на ЦИК на Обществения съвет, ако от там го търсят, ще видят новия имейл на Обществения съвет. Не знам към първия имейл дали е имало прикачен файл или не е имало. На стария имейл са изпратили на 6-ти, а на 7-ми след обяд са изпратили на новия. Но като са препращали от старото писмо вероятно се е изгубил прикачения файл. Или изобщо не е имало прикачен файл и в първия имейл на 6-ти. Ако пишем писмо до НС, трябва да напишем, че ги уведомяваме, че стария имейл не работи и вече не се използва и новият ни имейл е еди-кой си.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Очакваме в следващата комуникация с вас известията да пристигат с прикачен файл с покана и няколко дни предварително. Аз мисля, че няма нищо лошо в това.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Трябва да вземем някакви мерки. Има резон.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това писмо не е от деловодството на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Това е секретар на Комисията. Единственото нещо, което представих бяха точките от нашия доклад.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Третият момент. Доколкото разбирам в доклада на Централната избирателна комисия, който се счита за официален, след като е изпратен до Правната комисия на Народното събрание. Приносът на Обществения съвет е единствено в участието на преброяването на бюлетини. Така ли да разбираме? И това е единственият принос на Обществения съвет. Вярно ли е това, този факт е такъв, че ние сме били само на разписките и край. Нито сме показали машини. Нито сме заседавали.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Не са писали отделна точка Обществен съвет. Много аспекти от изборния процес или са

само бегло споменати или изобщо не са обект на доклада, който ЦИК е представил.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: След като Централната изборителна комисия не работи въз основа на един документ, който се нарича Изборен кодекс, в който Обществения съвет е засегнат достатъчно силно, това означава, че трябва да има отделна точка и в техните доклади. За Народното събрание и тази комисия, в която е внесен този доклад, Общественият съвет е бил единствено в преброяване на разписките. Аз лично се чувствам много обиден. Това е вторият въпрос, за отговор на това известие, което са изпратили. Нека да се съсредоточим върху първи и трети въпрос.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По третия въпрос, аз лично останах с впечатление, че в техния доклад те се концентрират основно върху своята дейност. И практически, ако споменат някоя друга институция или организация, то е във връзка с някой аспект на своята дейност, например какво им е пречило или не са успели хубаво да се съгласува и организира. Не виждам да има анализ за дейността, например на РИК, на СИК и на други институции, които са участвали в изборния процес. Това че Общественият съвет е дори веднъж само споменат, може да се счита за постижение спрямо това, че други институции също по един-два пъти са споменати, а някой и толкова не са. И само някой отделен аспект от тяхната дейност е разгледан.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Ако искате да отговоря на първия въпрос.

Препоръките в нашия доклад те са препоръки. А това са стандартни препоръки. Те няма много начини да бъдат формализирани. Няма кой знае колко много варианти в изборите да се пипне и да се настрои. Тези препоръки по които ние се обединихме са ги правили и други международни организации, като Съвета на Европа, Венецианската комисия. Аз не съм запознат с практиката да се търси авторство на препоръка. А самата идея да бъде изпълнена. За мен напълно достатъчно е, че те са възприети в

доклада на ЦИК. За мен лично, като участвам много активно в писането на този доклад, това е достатъчно. Това е идеята. От нас да влезнат в техни доклад, дано влезнат по този начин и за гласуване. Защото има неща, които са безспорни. Колко от нашите предложения не са включили те, честно казано не знам. Много хубав анализ не съм направил за това. Аз гледах колко са включени. Ако искате може да го направим заедно.

ЦИК са по-конкретни или на места ние сме казали нещо по-общо. Теми по които са общи, може би са осем, за съжаление не всички са включени в нашия последен доклад. Някои неща, по които срещаме разбиране, ние сме предлагали по-рано. А сега последния път не сме споменали експлицитно. Като цяло нашите предложения са много общи и широки и много от темите, по които казваме, че трябва да се мисли е помислено. За да се върна на въпроса ти, много теми изобщо не са споменати. Много резонни неща, които ние сме написали в доклада, в нашия анализ така наречен, по никакъв начин не са взети предвид. Нямам цифра, но става въпрос за цели глави. Изборна администрация е първата, за която се сещам. Всичките ни предложения за професионални СИК-ове, много от нашите предложения за по-добро обучение не са взети предвид. Цели глави не са взети предвид.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Разяснителната кампания също.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Фокусирах се върху какво има. А доста няма. Ако искате да го направим. Ще е интересно.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Мисля, че не е особено уместно да правим някакво становище по доклада на ЦИК. Би било според мен по-добре, ако очакваме в скоро време Изборния кодекс да го гледат в Правна комисия или в други комисии в Народното събрание, да си извадим от нашия анализ препоръки каквито имаме във връзка с промени в Изборния кодекс и от по-стари наши анализи и да направим някакъв материал. И в момента, в който отворят в Правна комисия дискусиата, да имаме какво да предложим.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Ние не правим становище и не съм предлагал такова по доклада на ЦИК. Ние вземаме повод от това, че те са излезли публично с това според тях какво трябва да се промени и бихме могли, ако решим да посочим тези точки, които и ние и те сме предложили като належащи. Това беше моето предложение, за да улесним законодателя. Понеже има безспорни точки и във времена на несигурност, не се знае кога ще са следващите избори. На мен лично ми се стори позитивно, по тези неща по които имаме консенсус да бъдат придвижени напред. Това не изчерпва всичко. Това беше моята идея. То не е по доклада на ЦИК. Само виждаме нещата, които са позитивни и с които сме съгласни и ние принципно подкрепяме. Ако излизаме със становище, то трябва да е много критично. Ние не можем да си позволим да не бъдем критични, ако трябва като Обществен съвет да дадем мнение по този доклад на ЦИК. Това е моето мнение. Не смятам, че в момента е необходимо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако искаш да правиш нещо като становище с тези проблеми, които съвпадат, според мен е добре да сложим и други проблеми и решения, които предлагаме, дори да не съвпадат с предложените от ЦИК. Ние всъщност не сме сигурни дали тяхното мнение не съвпада. Защото те тези теми не са ги разгледали в доклада си. И не сме сигурни какво им е мнението по тези теми.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Не смятам, че сега трябва да отворим тази дискусия и да излизаме с такова нещо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може ли накратко да ни кажеш Велко Милоев какво е написал в имейла си, защото явно само до теб го е изпратил, а не до всички.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: В своето писмо споменава, че едно от основните неща, които е хубаво да направим е, че ние говорим, че ни трябва изцяло нов Изборен кодекс. Докато Велко Милоев казва, че това не е така. Ние казваме, че има нужда от цялостна реформа, но не казваме изрично нов Изборен кодекс. В

този ред бяха коментарите. Конструктивни. Каза, че е на разположение. Нямаше по същество друго. Това е в общи линии.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Ако разрешите и аз да кажа нещо накрая. Аз не съм съгласен със Стоил. До голяма степен моето мнение съвпада с това на Дончо. Две теми искам да засегна.

Първата е, ако Дончо не го беше споменал това нещо, аз също щях да го кажа. За мен е некоректно, неправилно и да кажа и не морално, да се правят ЦИК, че все едно Обществения съвет не съществува. Единственото споменаване е само когато потвърждаваме, че едва ли не легитимираме тяхната проверка на протоколите, които ако си спомняте, не знам колко години ние ги молим да го правим това нещо. Изпращаме им някакви анализи. Събираме се, работим, говорим. Винаги сме диалогични с тях. Съобразяваме се с техните становища, включително и със Стоил. Слушаме когато ни се карат и следващия момент - това което се случва след нашата работа е че те вземат частично каквото харесва от нашия доклад. Поради това смятам че трябва да го дадем и ние като доклад, като и ние ще си добавим фактология. Защото ако видите това, което те са изпратили, то е половината и повече фактология. В останалата половина, голяма част са част от нашите предложения и другото са някакви неща, които за тях са си конкретно проблеми. Те искат някой да им помогне да ги свършат. Или да го прехвърлят или да им се даде ресурс. Извинявам се, но не се прави така.

Първо, абсолютно съм съгласен с мнението на Дончо, че трябва да изпратим писмо на тях. Най-малкото трябва да има едно здравословно подсещане. Да се напомни че Общественият съвет не е притурка. Общественият съвет не е тук само за да легитимира и не е редно по този начин да се работи. Говорим си, че ще има нови промени, че ще се слушат експертите. Честно казано - резултата не го виждаме.

Също така, да се направи едно писмо до парламентарните групи и до ЦИК, в което казваме следното - Ние вече сме ви

изпратили анализ. Много сме благодарни, че част от нашия анализ са го включили. Но ви напомняме, че има и други теми, които са важни и на които трябва да се обърне внимание при едно бъдещо отваряне на Изборния кодекс.

Това би ни дало база, когато наистина се отвори ИК, не да говорим само това, което ЦИК са написали. Защото ако сега се отвори, те ще се базират на това, което ЦИК им е написала. Аз така мисля.

Законодателят много ясно го е казал – прилагането на европейска директива и добри практики е наличието на Обществен съвет. Което е записано. Но това не може да е само на хартия - или ни има или ни няма. Следва ясно да се каже - Ако искате експертиза и искате да има Обществен съвет добре. Ако не искате, ние имаме друг начин как да стигнем до обществото. Докато чакаме и мълчим няма нищо да се случи, независимо кой е на власт. И това съм го казал още преди две, три години и съм давал предложения в тази насока.

Една тема ще ви дам за пример. Говорили сме за дейността на органите, МВР, съд и прокуратура по изборите. Темата която ние преди три години сме започнали, е какво се случва с всички тези случаи, когато се контролира вот или нещо друго, някаква информация от някой има ли обратна? До момента няма яснота.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Искам да направя една поправка на Стоил Цицелков. Той каза, че ние нямаме основание да претендираме за авторство върху това, което сме създали. Тук не става въпрос за авторство, а защото това е обект на Закона за авторското право. Тук няма авторско право, защото ние не го изпълняваме по трудово правни задължения, не го изпълняваме с цел да го продадем и т.н. Аз искам да претендираме за положението на Обществения съвет в обществото. За това става въпрос. И затова Тодор Гунчев е много прав, ние трябва да видим кои неща трябва да изпратим до всички в Народното събрание народни представители, без значение дали ги касае или не, защото те представляват

българския народ по всички въпроси. Ако Тодор Гунчев има желание да формулира нещо. Понеже си информиран относно европейската директива, аз там не мога да се изказвам. Ти си в тази област.

В Изборния кодекс всички знаят какво пише там за Обществения съвет. Това подкрепено с някоя европейска директива, колкото и безсмислени да са по принцип, те са абсолютно празни, но все пак хората им обръщат внимание. Като чуят европейска директива, изследват, независимо колко пагубно икономически за страната или полезно е.

Да вземем решение да гласуваме мандат на Тодор Гунчев да направи основа на такова писмо.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Извинявай, че те прекъсвам. Ти поема ангажимента, че ще направиш нещо, а аз мога да ти помогна.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Добре. В понеделник го започвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Няма нужда да си даваме мандат и да си правим предложения. Всяка организация или група от организации работят заедно, както винаги сме правили. Изготвят предложение, което предлагат на членовете, ако искат да бъде подкрепено.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Извинявай Дончо, но и ти го четете. Какво точно пише вътре за удостоверяване на съответствието и сертифициране на машините?

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Да разясня моята идея. Явно не е станало ясно от писмото. Моята идея беше в един отделен документ да се фокусираме върху това, което е позитивно и което ЦИК са осъзнали и са предложили също. Отнема време трябва да минат комисии. Особено тази беше концентрирана само в техническата част и някои неща, които наистина са полезни да се случат колкото се може по скоро. Да се даде отговорност на общините по съхранение на машини, превоз, за да може да не сме зависими от тази частна фирма. И моето предложение беше да завършим, че все още много неща не са взети предвид. И да излезем

заедно и да го направим хубаво с един документ, който да посочва тези неща. Аз ги виждам като две различни. В едното ние се проявяваме като един добър партньор в името на обществото в този момент сега. А ние не отстъпваме от нашите предложения. Ние години не сме отстъпили. Това е лично мое мнение.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Може би дори да перифразираме нещата така. Ние да благодарим, че все пак е направен доклад от ЦИК, независимо след колко време. Благодарим им, че са взели част от нашите предложения предвид и в същия момент им казваме, че все пак има и други теми, които би трябвало да се вземат предвид. И е крайно време да се направи един експертен подход. И нещата да станат ясни, за да може да се работи.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Аз бих искал да вземем протокол от тази среща, защото беше предложено от депутатите на ЦИК и аз подкрепих, да направят един анализ, за да видим какви са нагласите към новите технологии за гласуване, както и към машините, за да се спре с тази спекулация. Дали 600000 гласа са се отказали или не. Това се използва за политическо говорене през цялото време. А има научни методи по които може да се установи с доста точна приблизителност, колко човека са се отказали от технологичния ценз, както вече стана известно, въвеждането изцяло на машини и колко са се отказали по други причини. Това беше предложение мисля от представителя на ГЕРБ и беше подкрепено от всички. ЦИК каза, че е много полезно. Цветозар Томов, това е в неговата експертиза, също се съгласи. Не мога да си спомня, дали поеха някакъв ангажимент или казаха, че е много хубава идея.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Ако сте ме разбрали, че искам да се откажем, в никакъв случай. Леко започна да ми омръзва, както Дончо каза, да ни negliжират. Все едно има едни досадни мухи, които си бръмчат, независимо колко са експертни!

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Къде е сериозния ни пропуск, да не казвам грешка. Аз съм го предлагал много пъти. Не мога да разбера,

защо примерно ние като изработим определен документ, първо гледаме ЦИК да се запознаят и след това да го направим достойно на обществото чрез медиите. Тези два документа, които искаме да направим, аз смятам, че моментално след тяхното приемане от Обществения съвет трябва да бъдат дадени на медиите. Нека медиите да оказват натиск върху Централната изборителна комисия, върху парламентарна, както искат. Нашата работа е Обществения съвет. Това което изработим, ние някак си го крием в папки и имейли и т.н. или го даваме на ЦИК, а те го преместват от едната папка в другата папка.

Нека да вземем решение. Всичко, което сметнем за необходимо, аз смятам, че тези неща, за които говорихме сега са изключително важни, трябва да отиват моментално в медиите. И тогава ще видите за какво става въпрос. Тогава няма да има negliжиране, както казва Годор Гунчев и да има, че Общественият съвет не участва и Общественият съвет се е явил един прост преброител. Кой бяха тогава.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Румяна Дечева, Велко Милоев, Стоил, аз.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тези които сте ходили да броите, вие сте като контролори в градски транспорт. Вие сте броили има разписка, няма разписка. Това ли е работата на Обществения съвет. То не си заслужава въобще тогава. Ще им кажа, че Обществения съвет желае да бъде изключен въобще от доклада в частта броене на разписки. Защо сме там. Ние не сме преброители. Да си ги броят те. Да си правят комисии. Да си викат външни хора.

Тези неща, които ще изпитаме в бъдеще започват от тази първа комисия по машини, където участваше. От там нататък втората малка комисия. Имаше едни особени мнения, включително и от нашата колежка, заместник-председател на ЦИК сега, на които въобще не им се обърна внимание.

По отношение на съхранение на машините едно мнение да ви кажа. Защо трябва да се съхраняват тези машини в общините. В

страната съществуват толкова много добре организирани и охранявани складове на МВР и на Министерство на отбраната. Една община съхранява чувалите. Как ще съхранява тази техника. Вие знаете ли как се съхранява техниката, тези принтери, които купуват на всеки избори. Купуват си ги по между си. Продават ги за ползване от служителите и толкова.

Там съхранението трябва да е сериозно. Естествено, че не трябва да е външна фирма. Държавата има достатъчно ресурс. Аз казах МВР и Министерство на отбраната. Те могат да влезнат да запечатат под контрола на председателя на РИК, където са съответните машини.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Ако сме приключили точката с доклада на ЦИК засега, следващата точка е: *Дискусия по актуални теми.*

Сега вече имаме насрочени избори, вероятно очаква се, че този парламент няма да изкара пълния си мандат. Готвим се за избори. Ние като Обществен съвет да работим добре и отново да възобновим добра работна среда, за да може да общуваме. И по необходимост да може бързо да реагираме и да се събираме.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: В обществото отново се надига темата трябва ли да се въвеждат хартиените бюлетини или да се запази задължителното машинно гласуване в секции с над 300 избиратели. Предполагам, че всички се интересуваме, започва да се представя доклада в публичното пространство. Вчера цитираха Институт за модерна политика. Те също разбират от изборите и са написали няколко страници анализ, доклад в който ни убеждават, че трябва отново да се въвеждат хартиени бюлетини. Има и подписка, която е иницирана от няколко обществени фигури, организации. Не знам ние като Обществен съвет ще вземаме ли отношение към този проблем, който се надига в обществото и подлежи на дискусия.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тази подписка на какво ниво е, на базата на кой закон?

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Доколкото знам е подписка, която върви в публичното пространство. Тя е интернет подписка. Няма законова тежест. Говори се, че има няколко десетки хиляди подписа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Моето лично мнение е, че не е момента да вземаме като Обществен съвет позиция. Най-малкото, защото на последното ни гласуване, може да се види в протокола, бяхме разделени в нашето мнение. Не виждам в момента необходимостта, ние като Обществен съвет когато и обществото не е убедено нито в едното, нито в другото, да лобираме за едното или за другото. Това е моето лично мнение. Трябва да се направят необходимите анализи и експертите да си кажат.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: При това положение, госпожа Пенева дали би поела ангажимента съвсем накратко с линк да ни посочи наличните публикации, за да се ориентираме. Аз в момента работя други неща и нямам никаква ориентация по този въпрос. От друга страна, аз възразявам въобще върху мнението на господин Цицелков, щом обществото не се е ориентирало, ние няма защо да се обаждаме. Нашата работа е да се обаждаме господин Цицелков, а не да чакаме обществото.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Какво е нашето общо мнение господин Пачиков. Вие ни кажете Обществения съвет за ли е или не е. Предложете ни документ и ни го дайте да го гласуваме. Има си механизъм и днес го напомних няколко пъти. Не е необходимо да убедите мен. Аз имам един глас в този Обществен съвет. Ако имате някакво формулирано мнение като организация.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Госпожа Пенева ще поеме ли този тежък ангажимент?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз лично мога ли да кажа нещо? Специално за машинното гласуване, това което ми прави впечатление е, че реално имаме намаляване на броя на гласувалите, независимо от увеличението на броя на секциите, които са с машинно гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Има отлив от избиратели.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Не мисля, че това е причина да се върнем назад. Може би, както каза Дончо, да се направи някакъв анализ. И аз също съм на мнение, че не трябва Обществения съвет да взима някакво становище по отношение за хартиено или машинно гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Благодаря за това мнение. Това е политизиран въпрос. И не мисля че точно в тази седмица, в този момент е наша отговорност. Тази отговорност трябва да се носи от тези, които са гласувани от обществото да я носят. Това е моето лично мнение.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Моят въпрос беше чисто като експерт. В публичното пространство експерти се изказват по темата. Аз мисля, че експертизата на Обществения съвет е значима и в това отношение. Да, въпроса е политизиран. Но мисля, че чисто експертно може да се опитаме да направим някакви коментари в тази връзка. Това е лично мое мнение. Има разделение в Обществения съвет по темата. Мисля, че трябва да го поставим сега като въпрос, защото това е нещо, което ни касае всички нас.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В анализа имаме, а и в други мнения, които са изказвали членове на Обществения съвет, които са участвали по медии, че нямаме реални данни върху които да стъпим. Никой не знае точно колко хора са се отказали да гласуват заради машините и колко поради някакви други причини. И това много лесно може да се направи чрез едно социологическо изследване и да се разбере, но явно нямат интерес да го направят.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Беше обсъдено на тази последна среща, точно едно такова изследване колко би било полезно. Но не знам дали има някакъв ангажимент.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ние такава позиция сме заявили. Като ги нямаме тези данни, и тези, които твърдят, че има проблем и които твърдят, че няма проблем имат някакви

разсъждения по някаква своя логика, без да има никакви доказателства.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Това е проблема. Ние имаме нужда от данни и това не е нещо, което е непосилно за науката, нито е толкова скъпо. Ние би следвало да имаме много по-подробен анализ на силните и слабите страни от машинното гласуване. На нас ЦИК в този доклад надълго са ни разказали, както Тодор Гунчев каза, много фактологично какво се е случило. Неща които ние например знаехме, защото следихме процесите. Този доклад на нас ни добавя много малко стойност. Полезно за нас е да видим, как ЦИК виждат изхода от някои от тези проблеми. А ние като общество заслужаваме много по-задълбочен научен анализ за нагласите на обществото, за добрите страни, за какво трябва да се фокусираме. Това ни липсва.

Със сигурност имаме различно мнение относно машинното гласуване. И последният път когато гласувахме бяхме 50 на 50. Ако някой има предложение, това е нашата работа да ги гласуваме, защото нещата се променят. Моето лично мнение е, че в момента наистина е много политизирана самата тема и наистина е важно да се каже, чисто технологично, че тези машини могат да бъдат използвани за едни честни избори, че те произведоха едни доста добри резултати, които не са оспорвани. И с една добра нормативна уредба биха могли да ни послужат и в бъдеще. Ако се обединим по някои общи точки, вероятно може да излезем с мнение, без да казваме за или против. Ние тези машини сме ги купили.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това имах предвид, нещо в духа, който сподели преди малко и да акцентираме върху факта, че с машините практически няма недействителни гласове. Това е проблем, който всички много добре знаят, че с машинното гласуване се разреши.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Ние тези неща ги казваме, но нашия капацитет е ограничен до нашите наблюдения.

ЦИК разполага с абсолютно цялата база данни, да излезе с едни доста категорични заключения.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз не мога да разбера, ти защо очакваш ЦИК да излезе със заключение на база натрупаните данни, които има.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: ЦИК да възложи едно проучване и това беше обсъдено на срещата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: ЦИК е политически орган. Той не може да излезе с адекватно решение такова, което съответства на фактите. Това нещо не може да се очаква от тях. Няма спор по този въпрос.

Познавате ли някой в България, който вярва на социологическите проучвания, които ежедневно слушаме и гледаме. Аз лично не вярвам на нито едно от тях. Не може да разчитаме на социология. Явно тук трябва да се търсят други подходи. Може би една откритост към общественото пространство чрез пресата, чрез изявления наши, на други хора и т.н. Кой е против машинното гласуване. Коя партия е най-много против машинното гласуване. Против машинното гласуване са тези партии, чийто електорат е ниско интелигентен. За това става въпрос. Има ли някой против това, което казвам.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не ниско интелигентен, а технически недостатъчно подготвен. Може да си високо образован, но да нямаш опит с технологии.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: В момента този, който не може да работи достатъчно добре с компютърна техника се счита за неграмотен. Както преди се считаше за неграмотен, който не може да чете и да пише. Нещата се промениха. Права си и за другото. Аз познавам професори и академици, които не смеят да пипнат компютър, да не би да го повредят.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Разбрахме какво имаш предвид. Всички знаем кои са партиите и защо.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Всички знаем, че в Изборния кодекс не е въведен образователен ценз. Включително и неграмотните и

ниско интелигентните имат право да гласуват. Не можем да ги лишим от това право. Не искам да влизам в тази тема, защото е много дълга и широка. Аз съм жив свидетел как слабо интелигентни и неграмотни и трудно четящи хора се справят с машините, стига да проявяват желание. Според мен това е едно оправдание на някои от партиите, за да могат по някакъв начин да си оправдаят ниския изборен резултат. Лично мое мнение казвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Тези машини се въвеждат в държави с пълна неграмотност, именно за да се преодолее нуждата от писане с химикалката. Те имат технологична възможност и практиката позволява хора, които в живота си не са държали химикалка да гласуват.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Щом могат да работят с банкомат, значи могат да гласуват и на машина.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Колеги, приключваме тази дискуссия. Мисля, че всеки е казал каквото иска. Ако някой иска да предложи нещо за гласуване, за обсъждане, нека да изпрати имейл до всички. Така се надяваме да ангажираме повече от членовете в активно участие.

Предлагам да закрияем това днешно заседание.

(Закрито в 19 часа и 15 минути)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Стоил Цицелков

Стенограф:

Силвия Михайлова